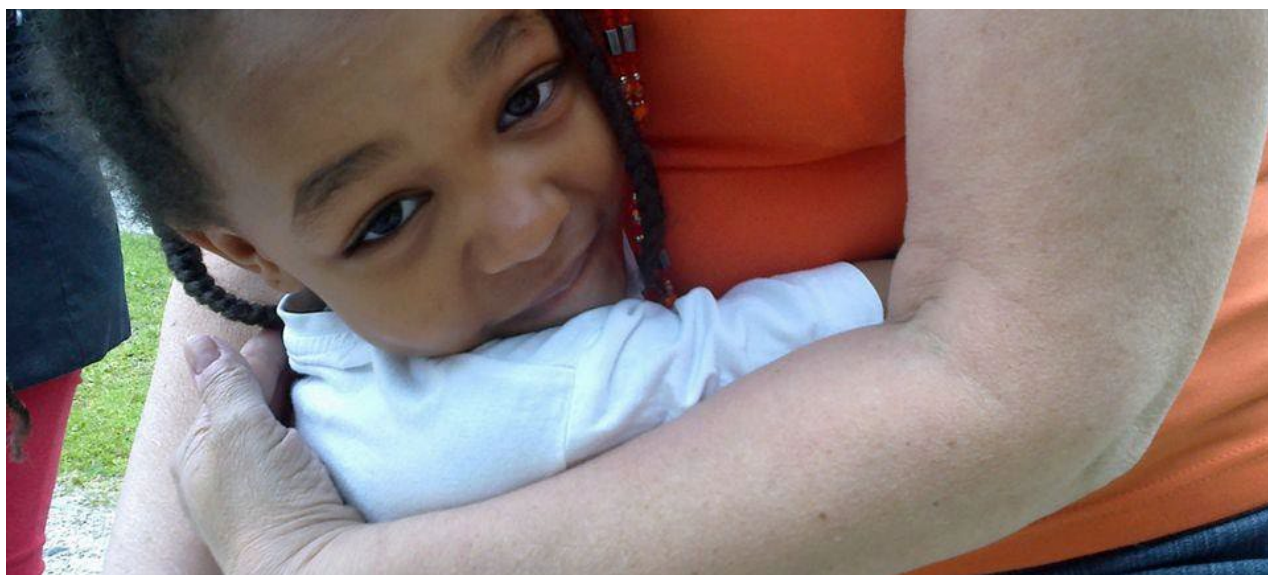

Utajärven kunta Kotouttamis-ohjelma 2020-2024

päivitetty 10.4.2024

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. OSALLISUUS KOTOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT UTAJÄRVELLÄ.....	2
2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä.....	2
2.2 Utajärven kuntastrategia 2018-2026	3
2.3 Monialainen ja verkostomainen yhteistyö kotouttamisessa	4
2.4 Osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden tukeminen	5
3. KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT PALVELUT UTAJÄRVELLÄ.....	6
3.1 Kotoutumisen alkuvaiheen malli.....	6
3.2 Alkuvaiheen palvelut.....	7
3.3 Kotoutumiskoulutus.....	7
4. UTAJÄRVEN PALVELUT.....	9
4.1.Varhaiskasvatus ja esiopetus	9
4.2 Valmistava opetus.....	9
4.3 Perusopetus.....	10
4.4 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut.....	10
4.5 Nuorisopalvelut	10
4.6 Liikuntapalvelut	11
4.8 Kansalaisopisto.....	11
4.9 Sosiaali- ja perhepalvelut	12
4.10 Lastensuojelu.....	13
4.11 Terveyspalvelut	13
4.12 Neuvola- ja kouluterveydenhuolto	14
4.13 Työllistämispalvelut.....	14
5 VIRANOMAISYHTEISTYÖ	15
5.1 Digi- ja väestötietovirasto	15
5.2 Poliisi	16
5.3 Kansaneläkelaitos, KELA.....	16
5.4 Työ- ja elinkeinotoimisto, TE-toimisto	17
6 YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA	19
7 LIITTEET	

1. JOHDANTO

Utajärven kunta on solminut vuonna 2015 Pohjois-Pohjanmaan ELY- keskuksen kanssa toistaiseksi voimassa olevan vastaanottosopimuksen Suomeen sijoitettavista pakolaisista (kts. LIITE 1 Maahanmuuttoon liittyvää käsitteistöä). Vastaanottosopimuksessa on määritelty, että kunta sitoutuu sopimuksen voimassaoloaikana vastaanottamaan vuosittain kiintiöpakolaisia ja oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita, hätätapauslistalta sekä Euroopan sisäisiä siirtoja yht. noin 32- 35 henkilöä. ELY-keskus ei voi taata, että kunta saa toivomansa määrän pakolaisia, sillä jos kuntapaikkoja on valtakunnallisesti enemmän kuin Suomeen tulevia kiintiöpakolaisia, kiintiö jaetaan vastaanottavien kuntien välillä. Kotouttamiseen liittyvässä päätöksenteossa ELY-keskukset tekevät yhteistyötä mm. kuntien, työ- ja elinkeinotoimistojen ja järjestöjen kanssa.

Tästä kappaleesta eteenpäin pakolaisstatuksella saapunutta uutta kuntalaista puhutellaan yleisnimellä maahanmuuttaja, sillä kotouttamisohjelma toimii ohjeena paitsi tälle asiakasryhmälle, myös muille eri perustein maahan muuttaneille henkilöille. Kotouttamisohjelma perustuu lainsäädännön mukaan sille ajatukselle, että ohjelma kattaa kaikki kunnassa asuvat maahanmuuttajat maahantuloperusteesta riippumatta.

Kunnan rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa on keskeinen. Kotoutuja on samalla kuntalainen ja kuntien tehtävänä on huolehtia siitä, että niiden palvelut sopivat myös maahanmuuttajille. Kunnilla onkin yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. (<https://www.ely-keskus.fi/web/ely/kotouttaminen>)

Kotoutumista edistävä laki (1386/2010) määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista. **Kotoutumista edistävä laki uudistuu 1.1.2025 alkaen ja tuolloin kunnassa tulee olla voimassa Kotoutumisohjelma**

Utajärven kunta tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluita, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kunnan peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan maahanmuuttotyön verkostossa, työryhmissä, valtuustossa ja hallituksessa. Kunnan kotouttamisohjelmaa päivitetään neljän vuoden välein valtuustokausittain. Kotouttamisohjelma tulee huomioida laadittaessa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

2. OSALLISUUS KOTOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖ- KOHDAT UTAJÄRVELLÄ

2.1 Laki kotoutumisen edistämisestä voimassa 2024 loppuun, uusi laki 1.1.2025

Suomessa astui voimaan laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) 1.9.2011. Kotoutumista edistävän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Kotoutumista edistävän lain tavoitteita ovat:

- huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta; edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta
- parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa
- ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä
- lisätä maahanmuuttajien osallisuutta
- vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista

Kotoutumislain piiriin kuuluvat Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, eli ulkomaalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt. Kotoutumislaki ei koske turvapaikanhakijaa tai Suomessa viisumilla taikka viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Lakia ei sovelleta myöskään ensimmäistä oleskelulupaa hakevaan henkilöön ennen luvan myöntämistä. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan henkilöstön osaamista on myös kehitettävä.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on pääsääntöisesti kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Kotouttamisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityisiä toimenpiteitä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei ole tilapäisesti voitu toteuttaa vamman, sairauden, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa vuoksi tai muusta näihin verrattavasta syystä, kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa enimmäisaikaa voidaan pidentää vastaavasti.

2.2 Utajärven kuntastrategia 2018-2026

Utajärven kuntastrategia on laadittu vuosille 2018-2026. Strategiaa pannaan täytäntöön poikkitoiminnallisesti ohjelmajohtamisen kautta. Kuntastrategian päätavoitteet ovat lisää asukkaita, lisää työpaikkoja sekä kunnan veto- ja pitovoima. Utajärven kuntastrategian mukaan kunta luo edellytyksiä onnelliselle elämälle ”pikkuisen paremmin kuin muut”. Utajärvellä kuntastrategian kautta tavoitellaan elinvoiman kasvua hyvinvoinnin ja elinkeinoelämän yhteistyönä.

Utajärven vision mukaan Utajärvi on vuonna 2030 onnellisuuden edellytyksiä luova kunta, jossa kuntalaisilla on mahdollisuus olla tehdä töitä ja harrastaa sekä olla osa välittävää kyläyhteisöä. Kunnan tehtävänä on turvata asukkailleen ja sidosryhmilleen laadukkaat, oikein kohdenneet palvelut sekä vahvistaa elinvoimaa, asukkaiden hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan. Strategian mukaiset arvot ovat sitoutuminen, inhimillisyys ja avoimuus. Näiden arvojen kautta kunnassa rakennetaan rentoa luottamuksen ilmapiiriä, jossa asioita voidaan tehdä myös pilke silmäkulmassa.

Utajärvellä maahanmuuttotyön kehittäminen nähdään yhtenä kunnan elinvoimatekijöistä. Kunnassa oli vuoden 2019 lopussa 2676 asukasta, joista ulkomaan kansalaisten osuus oli 1,5% (Tilastokeskuksen PxWeb-tietokannat)

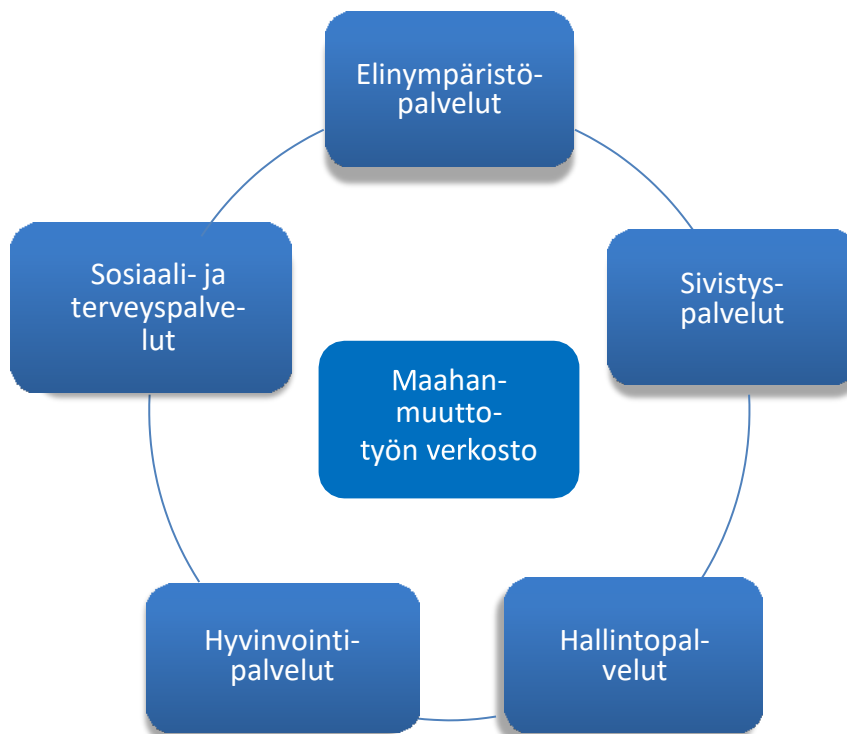
Utajärven kunta lähtee omassa kehittämistyössään niin sanotusta normaaliuden periaatteesta, mikä tarkoittaa sitä, että kunnan peruspalveluja on kehitettävä niin, että ne vastaavat myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Palvelujen on siis tunnistettava myös maahanmuuttajat asiakkaina. Näitä peruspalveluja ovat muun muassa asumis-, koulutus- sekä **Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen eli Pohteen tuottamat sosiaali- ja terveystyöpalvelut 1.1.2023 alkaen.**

2.3 Monialainen ja verkostomainen yhteistyö kotouttamisessa

Maahanmuuttajien saattaminen suomalaisen yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi edellyttää monen sektorin ja toimijan välistä yhteistoimintaa. Monialainen ja -ammattillinen yhteistyö kuuluukin oleellisena osana kotouttamistyöhön. Myös kotoutumislaki edellyttää viranomaisten kehittävän kotouttamiseen liittyvää monialaista yhteistyötä. Maahanmuuttajan sujuva kotoutumisprosessi vaatii kunnan eri sektorien, TE-palvelujen, kunnassa toimivien järjestöjen, maahanmuuttajien omien yhteisöjen sekä järjestöjen ja kunnan elinkeinoelämän välistä pitkäjänteistä ja suunnitelmallista yhteistyötä. Jo toiminnan suunnittelu on hyvä tehdä yhteistyönä, ja se tulee sisällyttää kunnan strategioihin. (Kotouttaminen.fi)

Utajärvellä kotouttamistyötä tehdään monialaisesti. Monialaista yhteistyötä tehdään eri toimialoilla toimivien ammattilaisten, organisaatioiden ja myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, unohtamatta maahanmuuttajien osallisuutta kotouttamistyön kehittämisessä. Monialaisen kotouttamistyön lähtökohtana on ajatus, että kotouttaminen kuuluu kunnan kaikille toimijoille. Kotouttaminen ei ole yksittäisen toimijan tehtävä, vaan jokainen toimiala ja toimija kantaa toimialansa mukaisen vastuun kotouttamistyössä. Toimijat huomioivat maahanmuuttajat asiakkaina ja erityisryhmänä, jonka palveleminen vaatii asioihin perehtymistä ja osaamisen kehittämistä. Osallistuminen kotouttamistyöhön tarkoittaa työntekijän kannalta maahanmuuttaja-asiakkaan hyväksymistä omassa perustyössä, heidän vaikeuksiensa ymmärtämistä ja huomiointamista. Tällainen toiminta edistää kaksisuuntaista kotoutumista ja maahanmuuttajien ymmärrystä suomalaisesta palvelujärjestelmästä ja kiinnittymistä erilaisiin palveluihin.

Kunnan henkilöstölle on tarpeen järjestää maahanmuuttajiin ja kotouttamiseen liittyvää koulutusta. Henkilöstön osallistumista järjestettäviin seudullisiin koulutuksiin on hyvä tukea. Hyviä käytäntöjä tulee jakaa aktiivisesti maahanmuuttajien kanssa arkityössään kohtaavien kesken. Monialaisen yhteistyön tulee perustua luottamukseen, jatkuvaan vuorovaikutukseen sekä yhteisiin tavoitteisiin, jolloin yhteistyötä tehdään aidossa kumppanuudessa eri toimijoiden kesken.

Moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto kokoontuu säännöllisesti ja toimii maahanmuuttotyön kehittäjänä ja tiedotuskanavana eri toimijoiden välillä. Toimialat käsittelevät oman toimialansa kokouksissa myös maahanmuuttoasioita. Tarvittaessa asioita viedään myös kunnan päätöksentekoon asti: valiokuntiin, valtuustolle tai hallitukselle. Maahanmuuttoverkoston yhtenä tehtävänä on havainnoida maahanmuuttoa kokonaisuutena ja kehittää palveluja niin, että niissä otetaan huomioon kaikki maahanmuuttajat heidän maahanmuuton syystään riippumatta.

2.4 Osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden tukeminen

Kotoutumislaisissa korostetaan maahanmuuttajien omaa roolia ja osuutta kotoutumisessa. Tämä tavoite näkyy myös siinä, että kotouttamisen sijaan laissa puhutaan kotoutumisesta. Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoista ja jatkuvaa. Varsinainen kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, keskeisimmin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten varhaiskasvatuksessa, kouluissa, harrastuksissa ja työpaikoilla.

Utajärvellä maahanmuuttopalveluissa painottuu näkemys kototutujasta aktiivisena, omassa asiassaan osallisena olevana ja vaikuttamaan kykenevänä kuntalaisena. Kotoutuja ei ole työn passiivinen kohde, vaan itse omissa asioissaan aktiivinen toimija, omassa asiassaan osallisena oleva ja vaikuttamaan kykenevä kuntalainen, jolla voi olla neuvonnan, palveluohjauksen ja palvelujen tarvetta, kuten kenellä tahansa kuntalaisella. Nämä tarpeet tulee kohdata mahdollisimman yksilöllisesti. Asiakkaan osallisuuteen ja osallistavaan työtapaan tulee kiinnittää huomiota kaikissa kunnan palveluissa.

3. KOTOUTUMISTA EDISTÄVÄT PALVELUT UTAJÄRVELLÄ

3.1 Kotoutumisen alkuvaiheen malli

Kunnassa on käytössä Kotoutumisen alkuvaiheen malli. Alkuvaiheen kotoutumisen mallin tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien osallisuutta, kotoutumista ja viihtyvyyttä paikkakunnalla. Alkuvaiheen kotoutumisen palvelujen palvelulupauksena on seuraavat asiat:

- ✓ maahanmuuttajia palvelee asiantuntemuksella ja oikeilla tiedoilla
- ✓ maahanmuuttajia palvelee oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä verkostomaisella yhteistyöllä
- ✓ maahanmuuttajia palvelee asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti
- ✓ maahanmuuttaja osaa toimia suomalaisessa yhteiskunnassa eli hän
 - ymmärtää tarkoituksenmukaiset osat palvelujärjestelmästä, jotta saa tarvitsemansa palvelun
 - tietää oikeutensa ja velvollisuutensa yhteiskunnassa
 - toimii itse aktiivisesti tilanteensa edistämiseksi

Kotoutumisen alkuvaiheen onnistuminen on erittäin tärkeää kotoutumisprosessin etenemisen kannalta. Onnistunut ja tehokas kotoutumisen alkuvaihe antaa parhaat edellytykset koko kotoutumisprosessin onnistumiselle ja lyhentää erityispalvelujen tarvetta. Kotoutumisen ja työelämään siirtymisen nopeutuminen säästää yhteiskunnan varoja ja ehkäisee syrjäytymistä.

Tässä mallissa alkuvaiheella tarkoitetaan ensimmäistä 12-15 kuukautta kuntaan saapumisen jälkeen. Onnistuneen kotoutumisen näkökulmasta on tärkeää, että kotouttamisessa huomioidaan tavoitteellisuus, yksilöllisyys ja osallisuus. Kunnassa tehtävä henkilökohtainen kotoutumista ja paikallisyhteisöön kiinnittymistä tukeva ns. kotokartoitus ja kotosuunnitelma auttavat huomioimaan edellä mainitut näkökulmat. Tavoitteellisuuden huomioiminen tarkoittaa sitä, että kotoutujalla on jokaisessa vaiheessa selkeästi asetetut tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan. Kotoutuminen on hyvin moniulotteinen ja vaativa prosessi, minkä vuoksi välitavoitteiden asettaminen on tärkeää jo pelkästään oman elämän hallinnan tunteen vuoksi. Yksilöllisyyden huomioimisella tarkoitetaan sitä, että kotoutujia ei kohdella yhtenäisenä ryhmänä, vaan tavoitteiden asettamisessa sekä ohjauksessa ja neuvonnassa huomioidaan kotoutujan yksilölliset tarpeet, mahdollisuudet ja edellytykset. Ammattitaitoisesti toteutetuissa alkuvaiheen palveluissa on erittäin tärkeää se, että työntekijät kohtaavat asiakkaansa ennen kaikkea yksilöinä.

Osallisuuden huomioiminen tarkoittaa sitä, että heti alkuvaiheesta lähtien tuetaan maahanmuuttajan aktiivista toimijuutta sekä itseluottamuksen ja positiivisen minäkuvan kasvua. Asioita ei tehdä kotoutujan puolesta, vaan häntä ollaan aina valmiita ohjaamaan ja neuvomaan. Kotoutumisprosessin omistajuus on kotoutujalla. Kotouttamisessa pyritään siihen, että kotoutuja ei ole ainoastaan passiivinen vastaanottaja, vaan hänen kotoutumistansa voidaan edistää tukemalla hänen omaa aktiivisuuttansa, omatoimisuutta ja toimijuutta.

Ensimmäisen kotoutumisvuoden keskeinen tavoite on suomen kielen opiskelun aloittaminen ja kielitaidon karttuminen. Tärkeänä tavoitteena on myös se, että kotoutuja saa ensimmäisen vuoden aikana riittävästi tietoa suomalaisen yhteiskuntaan elämäntapaan ja kulttuuriin liittyvistä asioista. On tärkeää esimerkiksi se, että kotoutuja alkaa yksilöllisten edellytystensä mukaisesti heti alkuvaiheesta lähtien hahmottamaan ja

oppimaan suomalaista palvelujärjestelmää. Näihin tavoitteiden toteutumista tuetaan alkuvaiheessa oma-kielisellä yhteiskuntaorientaatiolla, kotoutumiskoulutuksella, erilaisilla infotilaisuuksilla ja vertaistukiryhmillä.

3.2 Alkuvaiheen palvelut

Utajärven kunnan hyvinvointipalvelut vastaavat hallinnollisesti maahanmuuttotyöstä ja maahanmuuttopalveluista. Maahanmuuttotyötä koordinoi kunnan maahanmuuttotyönohjaaja, joka toimii vetäjänä kunnan maahanmuuttotyön monialaisessa verkostossa. Maahanmuuttotyönohjaaja ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaan kotosuunnitelman mukaista asiakasprosessia eri palveluissa. Maahanmuuttotyönohjaajan tehtävänä on myös alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontatyö, henkilöstön koulutusten järjestäminen, tiedon hankinta, paikallinen, alueellinen ja valtakunnallinen verkostoyhteistyö, asuntojen järjestäminen kuntaan saapuville maahanmuuttajille sekä asuntoihin liittyvät valmistelutyöt, kuten kalustaminen ja niihin liittyvien lahjoitusten organisointi.

Utajärven kunnan maahanmuuttopalvelut tarjoavat asiakkailleen ohjausta, opastusta ja neuvontaa arkipäivän käytännöistä, yhteiskunnan toiminnoista, sosiaaliturvasta ja perheenyhdistämisestä, jotta maahanmuuttaja-asiakas saisi jo varhaisessa vaiheessa tietoa käytettävistä olevista palveluista. Erilaiset kotoutumisen alkuvaiheen malliin sisältyvät infotilaisuudet ovat keskeinen osa ohjaustyötä. Maahanmuuttopalveluiden kotoutumisen alkuvaiheeseen tuottamien palveluiden tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavat tarvittavat tiedot ja taidot toimia aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä ja että maahanmuuttajat käyttävät mahdollisimman nopeasti samoja palveluita muiden kuntalaisten kanssa.

3.3 Kotoutumiskoulutus

ELY- keskuksen tehtäviin kuuluu mm. työvoimakoulutuksena tarjottavan kotoutumiskoulutuksen suunnittelu, hankinta ja valvonta. Utajärvellä kotoutumiskoulutus järjestetään ja toteutetaan kilpailutuksella valitun oppilaitoksen toimesta.

Kotoutumiskoulutus on keskeinen toimenpide oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi sekä yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja elämänhallintaan liittyvien valmiuksien parantamiseksi. Se toimii myös väylänä muuhun koulutukseen ja avoimille työmarkkinoille.

Kotoutumiskoulutuksena järjestetään suomen kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Tämä koulutus on kaikille kuntaan muuttaville maahanmuuttajille suunnattu alkuvaiheen koulutuskokonaisuus. Kielenopetuksen lisäksi järjestetään muuta opetusta, joka edistää maahanmuuttajan yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia sekä työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä (kotouttaminen.fi) Kotokoulutuksen kautta maahanmuuttajat saadaan nopeasti kielikoulutukseen ja osalliseksi uutta asuinkuntaa. Koulutusta pyritään toteuttamaan niin, että uudet maahanmuuttajat pääsisivät mahdollisimman nopeasti mukaan kielikoulutukseen eikä pitkiä odotusaikoja pääse syntymään. Koulutus on myös avoin jo pitkään kunnassa asuneille maahanmuuttajille, jotka eivät ole aiemmin olleet mukana kielikoulutuksessa.

4. UTAJÄRVEN PALVELUT

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden toimialat kuuluvat hyvinvointiprosessiin, jota johtaa hyvinvointijohtaja. Sivistyspalveluiden toimialaan kuuluvat varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lukio, kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuri, vapaa-aika, etsivä nuorisotyö, liikunta, nuorisotyö sekä muut kunnanhallituksen määrittelemät tehtäväalueet. Hyvinvointipalveluiden toimialaan kuuluvat kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen, työllisyyspalvelut, nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, maahanmuuttajapalvelut sekä muut kunnanhallituksen määrittelemät tehtäväalueet.

4.1. Varhaiskasvatus ja esiopetus

Maahanmuuttajataustaisilla perheillä on varhaiskasvatuslain mukainen oikeus kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Utajärven kunnassa maahanmuuttajalasten varhaiskasvatus järjestetään yleisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä. Varhaiskasvatuspaikan järjestämisessä noudatetaan samoja perusteita kuin muillakin päivähoitoa tarvitsevilla lapsilla.

Varhaiskasvatus on maahanmuuttajalasten kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen, suomalaisuuteen ja suomalaisiin tutustumisen edistäjä. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka toimii myös kotoutumissuunnitelmana. Suunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja, varhaiskasvatuksen opettaja ja tarvittaessa muita lapsen kasvatuksessa mukana olevia tahoja. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä kulttuuritausta ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Utajärven kunnassa esiopetusta järjestetään perusopetuksen yhteydessä. Esioppilaalla on mahdollista osallistua myös perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Esiopetuksen järjestämisessä noudatetaan esiopetussuunnitelmaa sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

4.2 Valmistava opetus

Sivistyspalvelut järjestävät koulupaikan jokaiselle esi- tai peruskouluikäiselle lapselle ja nuorelle niin pian, kuin se on mahdollista. Opetus aloitetaan valmistavalla opetuksella ja se kestää yleensä yhden lukuvuoden ajan. Valmistavaa opetusta annetaan 6-16-vuotiaille sekä tarvittaessa myös oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on auttaa oppilaita kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, taata heille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulunkäyntiin sekä tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oman kulttuuriyhteisönsä ja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Tärkeää on antaa oppilaalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee siirtymään perusopetukseen ja oppivelvollisuusiän päätyttyä jatko-opiskeluun. Toimiva kaksikielisyys ja oman kulttuuri-identiteetin tuntemus sekä arvostus ovat pitkän aikavälin tavoitteita. Valmistavassa opetuksessa keskitytään erityisesti suomen kielen oppimiseen, oppimistaitojen harjaanuttamiseen, koulukäytänteiden ja yhteiskunnan toimintakulttuureihin perehtymiseen sekä peruskouluaineisiin tutustumiseen.

4.3 Perusopetus

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat heille osoitetun koulun oppilaita ja heitä tulee integroida koulun perusopetukseen. Integrointi tukee oppilaan kotoutumista ja suomen kielen oppimista. He voivat opiskella valmistavassa opetuksessa niitä oppimääriä, joissa tarvitsevat erityisesti tukea ja integrointi perusopetukseen aloitetaan erityisesti taito- ja taideaineista. Vastuu integraation toteutumisesta on viime kädessä koulun rehtorilla.

Utajärven kunta pyrkii takaamaan kaikille niille maahanmuuttajille, joille koulupolku on sopivin kotoutumispolku, mahdollisimman yhtenäisen ja tavoitteellisen koulupolun perusopetuksen kautta jatko- opintoihin. Kunta huomioi myös mahdollisuuksien mukaan erilaiset erityisen tuen tarpeet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisen lapsen ja nuoren koulunkäyntiä ja opiskelua.

4.4 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjastopalveluiden tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaitensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä.

Utajärven kirjastoon voidaan tilata aineistoa Helsingin monikielisestä kirjastosta. Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän.

Kulttuuripalvelut edistävät kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, kulttuuriperinnön ylläpitämistä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa. Kulttuuripalvelut ylläpitävät kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kulttuuripalvelut tekevät yhteistyötä mm. kansalaisjärjestöjen sekä kunnan toimijoiden kanssa. Kunnan kaikki kulttuuritapahtumat ja tilaisuudet ovat avoimia kaikille kuntalaisille. Maahanmuuttajia ohjataan osallistumaan yhteisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä kotokoulussa, että maahanmuuttajapalveluiden ohjauksen puolelta.

4.5 Nuorisopalvelut

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Toteuttaessaan nuorisolain (1285/2016) tavoitteita ja lähtökohtia kunnan tulee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Utajärven kunnassa nuorisotyötä tehdään mm. nuoriso- ja liikuntatalolla ja hyvinvointitalolla. Nuoret voivat viettää aikaa ja harrastaa ohjatusti kunnan nuorisotiloissa. Tilat on tarkoitettu erityisesti yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille.

Nuorisotyötä ovat myös nuorille tarkoitettut liikunta- ja kulttuuripalvelut sekä nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Nuorisopalveluilla on tärkeä merkitys ja rooli molemmin puolisessa suvaitsevaisuutta edistävän ilmapiirin luomisessa järjestämällä kaikenikäisten kuntalaisten kohtaamisia.

Utajärven kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia nuorisotiloja ja –palveluita. Nuorisopalveluissa pystytään edistämään erityisesti kouluikäisten (7-18-vuotta) lasten ja nuorten kotoutumista Utajärvelle sekä luomaan ja edistämään molemmin puolta yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta.

Nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Nuorille järjestetään mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa.

4.6 Liikuntapalvelut

Liikunta on sivistyksellinen perusoikeus ja kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle ja tukea erityisesti terveyttä edistävää liikuntaa. Liikuntapalvelujen organisoimisesta ja kehittämisestä kunnassa vastaa liikuntatoimi yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen sekä kunnan eri hallintokuntien kanssa.

Utajärven liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota kuntalaisille liikuntamahdollisuuksia yhdenvertaisesti niin, ettei sukupuoli, välimatkat, liikuntarajoitteet, talous, koulutustaso, kulttuurierot tai ikä ole esteenä liikuntaan osallistumiseen. Tämä edellyttää sitä, että yhdenvertaisuus otetaan huomioon kaikilla tasoilla: päätöksenteossa, käytännön toiminnassa ja ohjaustyössä, tiedotuksessa jne. Liikuntatoimi vastaa erityisryhmien tarpeiden huomioimisesta yhdessä erityisjärjestöjen kanssa. Maahanmuuttajien voidaan joissakin tapauksissa katsoa kuuluvan erityisryhmiin, mikäli esimerkiksi kieli- tai kulttuuriongelmat vaikeuttavat liikuntapalveluiden käyttöä.

4.8 Kansalaisopisto

Kansalaisopistot tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Opiskelu kansalaisopistossa ei tähtää tutkinnon suorittamiseen, vaan opiskelijan monipuoliseen kehittämiseen, elinikäiseen oppimiseen, hyvinvointiin ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Utajärven kunta ostaa kansalaisopistopalvelut Muhoksen kunnan omistamalta Oulujoki-Opistolta tilaaja-tuottaja -mallilla. Toiminta on avointa kaikille kuntalaisille. Toimintaa myös suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisten tarpeita ja toiveita. Kotoutumisen alkuvaiheessa Oulujoki-opiston kautta voidaan järjestää maahanmuuttajille räätälöityjä kurseja, mikäli osallistujamäärä on riittävä. Kotoutumisen myöhemmässä vaiheessa maahanmuuttajia ohjataan osallistumaan yleisessä tarjonnassa oleville kursseille

Utajärven kunta tarjoaa kuntalaisilleen alennussetelin Oulujoki-Opiston kurssimaksuihin. OjO-setelillä alennetaan opiston kurssimaksuja tietyin edellytyksin. Alennuksen kurssimaksuihin saa, kun kurssi järjestetään Utajärvellä, se kestää vähintään lukukauden, kurssille osallistuja asuu vakituisesti Utajärvellä ja osallistuja on hyväksytty kurssille.

4.9 Sosiaali- ja perhepalvelut

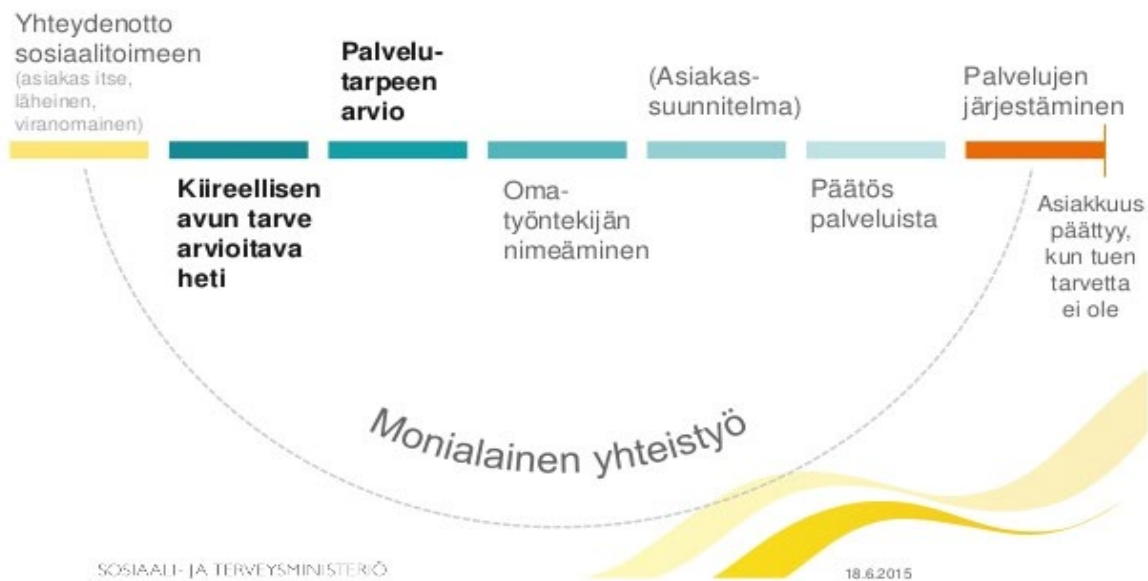
Sosiaali- ja perhepalvelut siirtyvät 1.1.2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäväksi.

Perhe- ja sosiaalipalvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytävissä ja saatavissa. Sosiaalipalveluja on järjestettävä tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, asumiseen liittyvään tarpeeseen, taloudellisen tuen tarpeeseen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi, lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen, äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen, lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi, päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen, muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen, tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

Maahanmuuttajien oikeudet kaikkiin etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa. Taloudellisen tuen tarpeessa olevalla maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumisaikanaan kotoutumistukeen. Oikeus kestää kolme vuotta (kiintiöpakolaisilla neljä vuotta) maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Tuen maksamisen edellytyksenä on maahanmuuttajalle tehty kotoutumissuunnitelma.

Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa.

SOSIAALIPALVELUJEN ASIAKKUUS

4.10 Lastensuojelu

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän perheensä ovat oikeutettuja yhtäläisiin palveluihin kuin kanta-väestöön kuuluvat. Lasta ja perhettä tuetaan ensisijaisesti yleisten palvelujen kautta. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseensuojeluun.

Kieli- ja kulttuurierot tuovat haasteita myös lastensuojelutyöhön. Lasten kasvatuskäytännöt voivat poiketa huomattavasti siitä, mikä Suomessa on hyväksyttyä ja sallittua. Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä lastensuojelun keskeisten periaatteiden mukaisesti lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri ratkaisut turvaavat lapselle: kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. Lisäksi sijaishuoltopaikan valintaa koskevassa kohdassa todetaan, että sijaishuoltopaikan valinnassa tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta.

4.11 Terveyspalvelut

Kansanterveyslain mukaan kunnan tulee järjestää asukkaidensa terveydenhuolto kuten terveysneuvonta, sairaanhoito, lääkinnällinen kuntoutus sekä hammashuolto. Terveydenhuolto on osa kunnan peruspalvelujärjestelmää. Maahanmuuttajat saavat tarvitsemansa terveyspalvelut samoilla periaatteilla kuin muutkin kuntalaiset. Tarpeen mukaan heidät huomioidaan myös erityisryhmänä.

4.12 Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Lastenneuvolan tärkein tehtävä on jokaisen lapsen kasvun ja mahdollisimman suotuisan kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Määräaikaisseuranta ja erilaiset seulonnat mahdollisten poikkeamien varhainen toteaminen sekä perheiden neuvonta ja tukeminen muodostavat lastenneuvolatoiminnan tukirangan. Lisäksi vanhempia tuetaan heidän kotikasvatuksessaan. Myös erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden varhainen tunnistaminen on tärkeä osa neuvolatyötä.

Neuvolaikäiset maahanmuuttajalapsat siirtyvät lastenneuvolaan maahantulotarkastuksen jälkeen. Tarkastukset neuvolassa tehdään niin sanottuina ikäkausitarkastuksina ja ne ovat sisällöltään samanlaisia kaikille lapsille. Lastenneuvolatyön sisältö pohjautuu valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuollosta. Kaikkien 3-6-vuotiaiden lasten kehitysarvio tehdään Lene-seulalla, maahanmuuttajalapsille tarvittaessa soveltuvina osin. Ikäkausitarkastuksessa huomioidaan mahdollisen nopeutetun rokotusohjelman tarve tai tarve tehostaa voimassa olevia rokotuksia. Rokotusten tarve ja rokotusten jatko-ohjelma selvitetään yleensä maahantulotarkastuksessa tai vastaanottokeskuksessa tehdyssä tarkastuksessa, josta tiedot siirtyvät lastenneuvolaan. Tarvittaessa sovitaan ylimääräisiä tapaamisia neuvolaan. Ikäkausitarkastuksissa terveystarkastuksen lisäksi annetaan myös terveysneuvontaa huomioiden perheen tarpeet. Tarkastuksissa käytetään aina ammattitulkkia.

4.13 Työllistämispalvelut

Työllistämispalveluiden tehtävänä on koordinoita ja tukea vaikeasti työllistyvien työttömien, myös maahanmuuttajien, työllistymistä tai kuntoutumista kohti työelämää tarjoamalla asiakaslähtöisiä työllisyyspalveluita ja henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Työllistämispalveluiden toimintaan kuuluvat mm. palkkatukityöllistäminen, työpajatoiminta, nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, koululaisten kesätyöllistäminen ja yhdistysten työllistämisen tukeminen. Työllisyyttä hoidetaan ratkaisukeskeisellä toimintamallilla, jossa keskitytään yksilön vahvuuksien vahvistamiseen ja niiden esteiden poistamiseen, jotka ovat työllistymisen esteenä. Toiminta lähtee yksilön tarpeesta ja se on luonteeltaan moniammatillista verkostotyötä.

Osana työllistämisen tukea kunnan työllistämispalvelut voivat tarjota pitkään työttömänä olleille työnhakijoille asiakkaan ja työnantajan tarpeen mukaisia lyhytkoulutuksia ja työhönvalmennusryhmään osallistumista. Työllistämispalvelut etsivät ja välittävät sopivia palkkatukityöpaikkoja kunnan, työllistävien yhdistysten ja yritysten sisältä. Työllistämispalvelut kehittävät myös yhteistyötä oppilaitosten kanssa tavoitteena asiakaslähtöiset, vaihtoehtoiset koulutuspolut myös maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Työllisyyspalvelut tukevat pitkään työttömänä olleiden, palkkatukeen oikeutettujen pitkäaikaistyöttömien työllistämistä yhdistystyönantajille maksettavalla, kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti jaettavalla kuntalisällä.

Ns Te-uudistus tulee voimaan 1.1.2025 ja työllisyyspalveluiden tehtävät tulevat muuttumaan.

5 VIRANOMAISYHTEISTYÖ

”Kotoutumislain (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386) mukaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto) sekä muiden viranomaisten on huolehdittava asianmukaisen ohjauksen ja neuvonnan antamisesta liittyen kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin sekä työelämään. Kotoutumislain tarkoituksena on vahvistaa hallintolain yleistä neuvontavelvollisuutta maahanmuuttajia koskevissa asioissa. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin. Neuvonta on maksutonta.

Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. Kotoutumislaisissa tarkoitettuja muita viranomaisia ovat esimerkiksi Maahanmuuttovirasto, Kansaneläkelaitos, työsuojeluviranomaiset ja verohallinto.

Maahanmuuttajien ohjaus ja neuvonta sekä palveluista tiedottaminen vaativat joustavia ja myös uudenlaisia työmuotoja sekä tehokasta viranomaisten välistä yhteistyötä. Jokainen viranomainen huolehtii omasta vastuualueestaan kotouttamistyössä ja tekee yhteistyötä kunnan kotouttamispalvelujen ja muiden viranomaisten kanssa. Viranomaisyhteistyö vähentää asioiden päällekkäistä hoitamista, ja näin kunkin toimijan tehtävät selkiintyvät suhteessa muihin toimijoihin. Työntekijät saavat myös eri toimijoilta tukea omaan työhönsä, eikä heidän tarvitse ratkaista kaikkia asiakkaan ongelmia itse. Lisäksi yhteistyö mahdollistaa tiedonsiirron sujuvuuden työyhteisön jäsenten vaihtuessa. Asiakkaan luvalla tapahtuva tiedottaminen muille työntekijöille tuen saamiseksi on oleellisen tärkeää.” (kotouttaminen.fi)

5.1 Digi- ja väestötietovirasto

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestötietojärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite. Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden. Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa poliisilla ennen rekisteröitymistään Digi- ja väestötietovirastoon.

Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu paikallisessa Digi- ja väestötietovirastossa. Rekisteritietoja käytetään mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa.

Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä asuinpaikkansa virastossa tai sovittaessa viraston työntekijä tulee kuntaan. Mukana on oltava passi tai matkustusasiakirja sekä voimassa oleva oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset sekä lasten syntymätodistukset. Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa virastossa ulkomaalaisen rekisteröinti- ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään.

5.2 Poliisi

Poliisi hoitaa oleskeluoikeuden rekisteröinti-, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat. EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat tarvitsevat oleskeluluvan. EU:n kansalaisten täytyy rekisteröityä paikallispoliisilla, mikäli he oleskelevat maassa yli kolme kuukautta. Oleskelulupa-anomus tulee jättää oman paikkakunnan poliisille. Ensimmäinen oleskelulupa haetaan yleensä jo ennen Suomeen muuttoa. EU-kansalaisten tulee täyttää oleskeluoikeuden rekisteröinti-ilmoitus.

Poliisi voi myöntää henkilökortin Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle, joka on merkitty väestötietojärjestelmään ja jolla on voimassa oleva oleskelulupa tai oleskelukortti, tai hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity. Lisäksi hänen henkilöllisyytensä on voitava todeta luotettavasti. Ulkomaalaisen henkilökortti voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi, mutta kuitenkin enintään hakijan oleskeluluvan tai oleskelukortin voimassaoloajaksi. Ulkomaalaiselle myönnettyä henkilökorttia ei voi käyttää matkustusasiakirjana.

5.3 Kansaneläkelaitos, KELA

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Kun henkilöllä on oleskelulupa, hänellä on oikeus käyttää kuntalaisen asiakasmaksulla kaikkia julkisen terveydenhuollon palveluja samalla tavalla kuin muilla Suomessa asuvilla. Oleskeluluvan saanut pakolainen vakuutetaan Kelan päätöksellä Suomessa, ja hän saa käyttöönsä Kela-kortin. Pakolaisella on oikeus saada sairaanhoitokorvauksia Kelasta.

KELA:lla on viranomaisvastuu maahanmuuttajan toimeentuloa koskevissa asioissa. Yleisimpiä KELA:n maksamia toimeentuloetuksia maahanmuuttajille ovat asumistuki, työmarkkinatuki ja toimeentulotuki. Täydentävä toimeentulotuki ja ehkäisevä toimeentulotuki ovat hyvinvointialueiden vastuulla.

KELA tarjoaa ohjaus- ja neuvontapalvelua hakemusten täyttämiseksi Utajärven kunnan asiointipisteessä, jossa on mahdollisuus myös saada etäyhteyden kautta KELA:n ohjaus- ja neuvontapalvelua (huomioitavaa että tähän palveluun ei saa tulkki-palvelua mukaan.) Utajärven kunnan asiointipalvelupiste palvelee kaikkia kuntalaisia. Asiointipalvelupisteessä hoidetaan myös kunnan ja Te-toimiston avustavia asiakaspalvelutehtäviä. Asiointipalvelupisteessä on kaikkien kuntalaisten käyttöön tarkoitettut asiakaspäätte ja etäpalvelulaitteet.

Maahanmuuttajapalveluissa huolehditaan alkuvaiheen toimeentuloon liittyvien asioiden hoidosta yhteistyössä KELA:n kanssa. Utajärven asiointipalvelupisteen Kela- etäyhteyttä voidaan hyödyntää kotoutujan asioiden hoidossa siten, että ohjaaja on alkuun mukana asioinnissa. Myös puhelinajanvarausta Kelalle käytetään toimeentuloon liittyvien asioiden hoidossa.

5.4 Työ- ja elinkeinotoimisto, TE-toimisto (**Laki uudistus voimaan 1.1.2025 ja tehtävät muuttuvat**)

Kotoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto tarjoaa palveluja uusille ja kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka ovat työikäisiä (17-65-vuotias), työnhakijaksi rekisteröityneitä ja joilla on voimassa oleva palveluihin oikeutava työ- ja oleskelulupa.

Kunnan maahanmuuttopalvelut ilmoittavat kiintiöpakolaiset te-toimiston asiakkuuteen alkuhaastattelun ja pohjatietojen perusteella.

Kaikille aikuisille – sekä kiintiöpakolaisille että vastaanottokeskuksista tulleille – tehdään niin sanottu alkukartoitus. Alkukartoitus voidaan tehdä joko kunnassa tai Te- toimistossa. Periaatteena on, että työikäisille ja työmarkkinoille suuntautuville kartoitus tehdään TE-toimistossa ja muille kunnassa. TE-toimisto järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitustakoskevasta pyynnöstä.

Alkukartoituksen perusteella asiakas voidaan ohjata työmarkkinoille, tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin yhteistyössä palvelujen järjestäjän kanssa. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, tarvitseeko asiakas TE- toimiston laatimaa kotoutumissuunnitelmaa. (oikeus kotoutumissuunnitelmaan olemassa). Tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomioita siihen, tarvitseeko asiakas kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä kotoutumisen tueksi.

Koska kansainvälisen suojelun piiriin kuuluvilla henkilöillä tuskin on suomen tai ruotsin kielen taitoa ja vain harvoin välitön mahdollisuus työllistyä, alkukartoitusta seuraava toimenpide on henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen. Kotoutumislain mukaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään kahden viikonkuluttua alkukartoituksesta, mutta viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvanmyöntämisestä ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kotoutumissuunnitelman tekee joko kunta tai TE-toimisto. Se, kuuluuko asiakkaan kotoutumissuunnitelman laatiminen kunnan vai TE-toimiston tehtäviin, määräytyy samalla perusteella kuin alkukartoituksen laatijataho. Kotoutumissuunnitelmassa määritellään ne toimenpiteet, joilla kotoutujan katsotaan pääsevän elämässään eteenpäin: työhön, koulutukseen tai muuten sopivaan vaiheeseen kulloinenkin elämäntilanne huomioiden.

Kotoutumissuunnitelma muodostuu erilaisista kotoutumista tukevista toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Eri maahanmuuttajien suunnitelmissa painottuvat eri asiat aikaisemmasta koulutuksesta, työkokemuksesta, iästä, terveydentilasta sekä muitten henkilökohtaisten syitten takia. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Viranomaiset ohjaavat asiakasta hakeutumaan hänen tarpeitaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Suunnitelman tulisi aina sisältää ainakin suomen tai ruotsin kielen opiskelua. Kotoutumissuunnitelma-aika voi kestää *kiintiöpakolaisella maksimissaan neljä vuotta* ja erityisistä syistä sitä voidaan jatkaa kahdella vuodella. Sen ajan asiakkaalle maksetaan työttömyysetuutta tai työttömyystukea, ellei hän esimerkiksi työllisty sitä ennen.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan, maahanmuuttotyönohjaajan ja Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistonasiantuntijan kanssa joko paikan päällä Utajärvellä tai videoyhteyksien avulla. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on voimassa korkeintaan vuoden.

Utajärvellä kiintiöpakolaisten (kansainvälistä suojelua saavien) kotouttamisen alkuvaiheen mallin mukaan tehdään ns. kotokartoitukset ja kotosuunnitelmat kaikille kotoutumispalvelujen piirissä oleville maahanmuuttajille kotoutumisen ja paikallisyhteisöön kiinnittymisen edistämiseksi. Kotosuunnitelman laativat kunnan maahanmuuttotyönohjaaja yhdessä asiakkaan kanssa. Kotosuunnitelmissa sovitaan yksilölliset kotoutumista ja arjessa tarvittavia tietotaitoja edistävät tavoitteet, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan.

TE-toimisto ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaat opetushallituksen suositusten mukaiseen kielikoulutukseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja pääsisi soveltuvaan suomen kielenkoulutukseen mahdollisimman pian kotoutumissuunnitelman laatimisen jälkeen. Maahanmuuttajalla on mahdollisuus opiskella joko työvoimapoliittisissa kielikoulutuksissa tai omaehtoisella kotoutumistuella myös peruskoulu-, lukio- tai ammatillisissa opinnoissa.

Kielikoulutusten nivelvaiheissa voidaan järjestää työkokeilua, palkkatukityötä tai muitatyövoimapalveluja (kielen alkutestausta, osaamiskartoituksia ja työnhakukoulutuksia) tarpeenmukaan. Tarjolla on myös yrittäjyysneuvontaa ja starttirahaa yrityksen perustamiseen. Uuden TE-palvelu-uudistuksen mukaan maahanmuuttaja-asiakkaat samoin kuin muut työnhakija-asiakkaat ohjataan oman palvelulinjan mukaisiin palveluihin.

6 YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA

Kolmas sektori, yhdistykset ja järjestöt sekä seurakunta ovat erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita maahanmuuttotyössä. Tavoitteena on tukea erityisesti perheiden kotoutumista ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttotyön kumppaneiksi pyydetään mukaan kaikkia alueella toimivia kolmannen sektorin toimijoita; esimerkiksi SPR, 4H, eläkeläisjärjestöt, Sydänyhdistys, Reumayhdistys, Maa- ja kotitalousnaiset, urheiluseurat, seurakunnat ja kyläyhdistykset sekä Oulujoki-opisto. Kolmannen sektorin toimijoilla on mahdollisuus hakea kunnalta vastikkeellista tukea omaan toimintaansa, jos se tukee kotoutumista ja suomen kielen oppimista, sekä edistää ja luo hyviä etnisiä suhteita.

SPR Utajärven osaston toiminnan painopisteenä on ystävätoiminta ja matalan kynnyksen kulttuurien välisten kohtaamisten järjestäminen. SPR:n vapaaehtoiset ovat mukana uusien pakolaisperheiden vastaanotossa ja mahdollisimman monelle perheelle on tavoitteena löytää nimetyt ystävät. Kansainvälinen klubi on SPR:n alaista toimintaa, ja yhteistyössä toimivat myös kunnan maahanmuuttotyönohjaaja sekä useat paikalliset yhdistykset ja seurakunta. Toiminta on avointa kaikille ikään, sukupuoleen, kansallisuuteen tai uskontoon katsomatta. Kv-klubi on eritaustaisten ihmisten avoin kohtaamispaikka, jonka tavoitteena on tuoda ihmisiä yhteen yli kulttuurirajojen ja edistää kotoutumista ja juurtumista omaan kotikuntaan. Kv-klubi kokoontuu noin kerran kuussa ja siitä tiedotetaan aina paikallislehdessä, kunnan verkkosivuilla ja -sosiaalisen median tileillä sekä ystävätoiminnan henkilöille WhatsApp-ryhmän kautta.

LIITE 1

Maahanmuuttoon liittyvää käsitteistöä

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö.

Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän. Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Pakolainen

Henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella siitä syystä, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

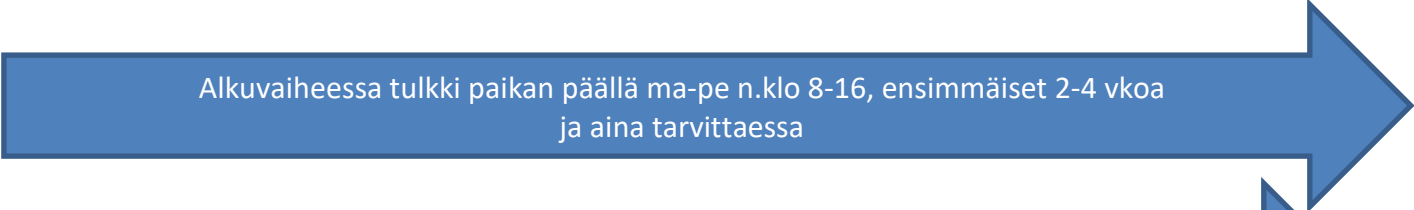
Kiintiöpakolainen

Henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden ja valtioneuvosto päättää kiintiön kohdentamisesta. Hallitusohjelmassa todetaan, että vuonna 2020 kiintiöpakolaisia otetaan Suomeen vähintään 850. Tämän jälkeen määrä vaihtelee vuosittain 850–1 050 välillä turvapaikanhakijoiden määrästä riippuen.

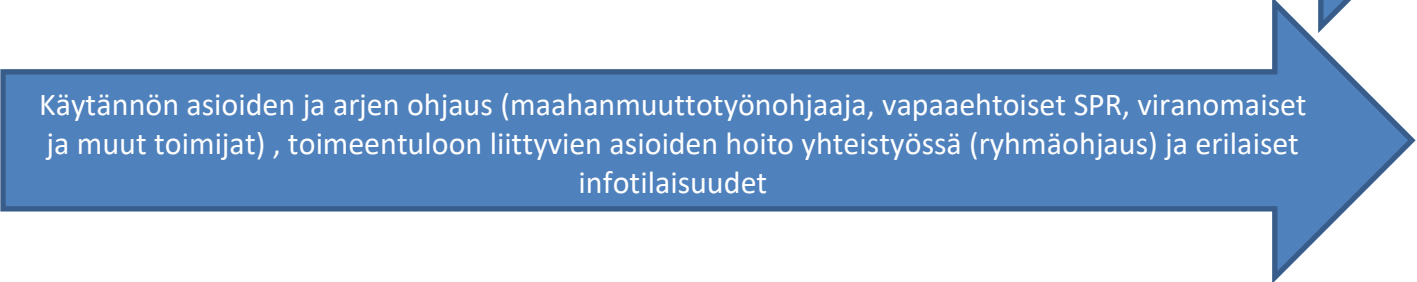
Hätäsijoitettu

Henkilö, jonka uudelleensijoittamisen tarpeen UNHCR on luokitellut kiireelliseksi suojelun tarpeen ja terveydellisten syiden vuoksi. Henkilöille pyritään järjestämään kiireellisesti kuntapaikka. Suomen viranomaiset valitsevat heidät UNHCR:n toimittamien asiakirjojen perusteella ilman henkilökohtaisia haastatteluja. Suomen pakolaiskiintiöstä 100 paikkaa on viime vuosina varattu kiireellistä uudelleensijoitusta tarvitseville henkilöille eli hätätapauksille.

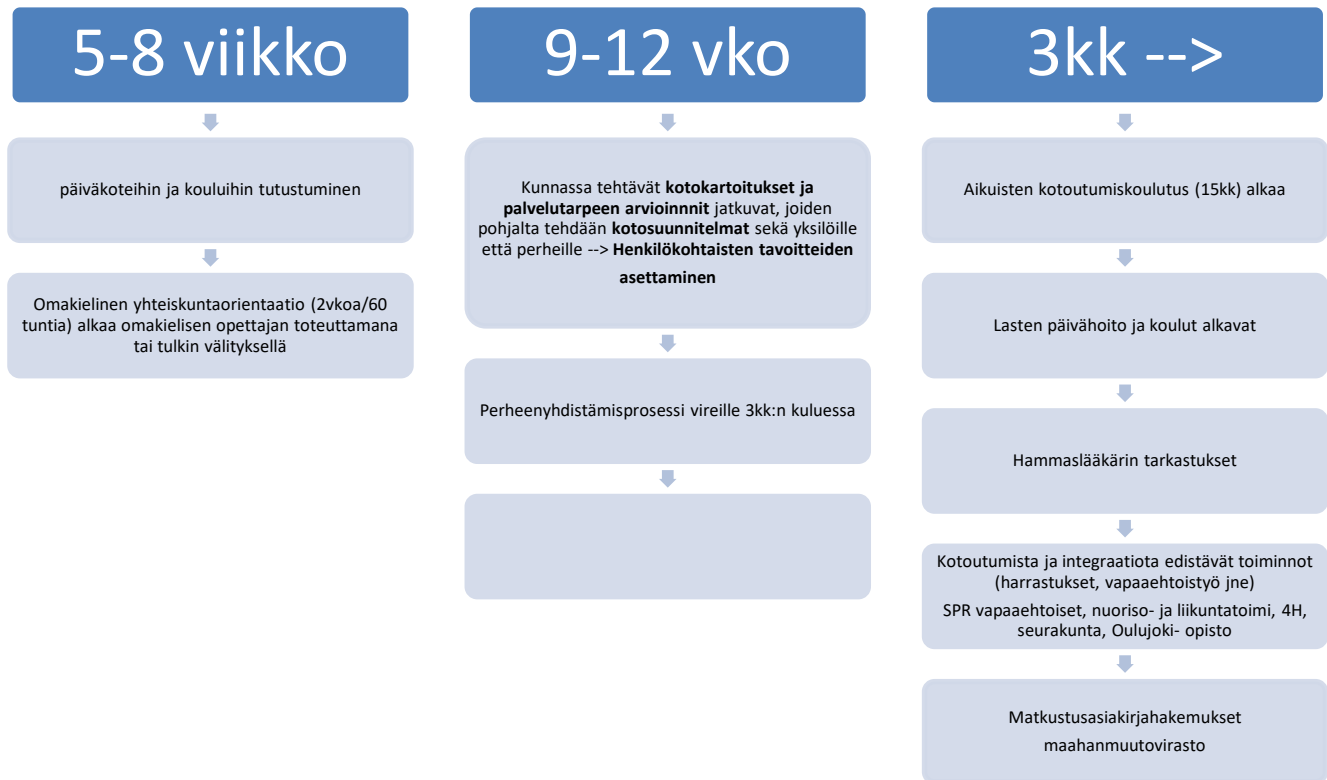
LIITE 2

KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN MAAHANMUUTTAJAN TAI MAAHANMUUTTAJAPERHEEN ALKUVAIHEEN KOTOTUTUMISEN MALLI UTAJÄRVELLÄ

Alkuvaiheessa tulkki paikan päällä ma-pe n.klo 8-16, ensimmäiset 2-4 vkoa
ja aina tarvittaessa

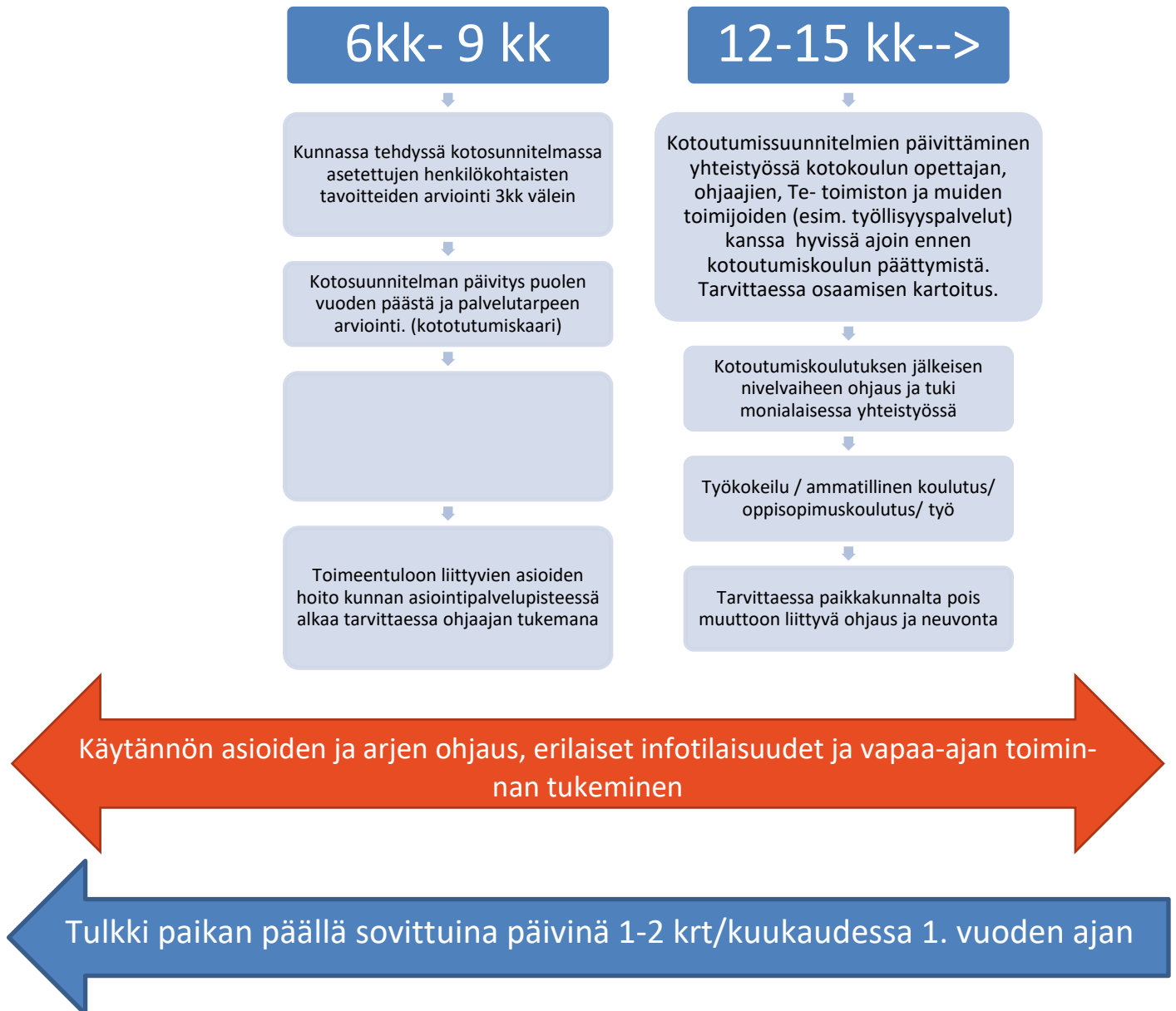
Käytännön asioiden ja arjen ohjaus (maahanmuuttotyönohjaaja, vapaaehtoiset SPR, viranomaiset
ja muut toimijat) , toimeentuloon liittyvien asioiden hoito yhteistyössä (ryhmäohjaus) ja erilaiset
infotilaisuudet

Käytännön asioiden ja arjen ohjaus (kotouttamisohjaaja, vapaaehtoiset SPR, viranomaiset ja muut toimijat) , toimeentuloon liittyvien asioiden hoito yhteistyössä (ryhmäohjaus) ja erilaiset infotilaisuudet

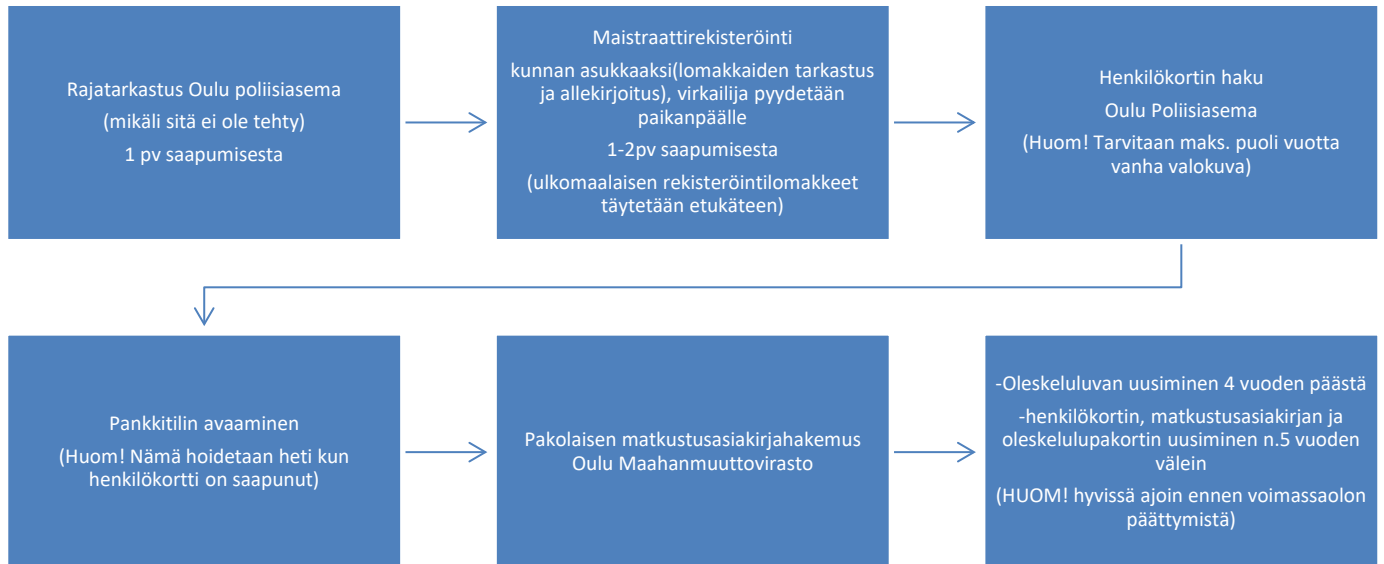
Tulkki paikan päällä sovittuna päivänä ? krt/ kk ja aina tarvittaessa

KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN MAAHANMUUTTAJAN TAI MAAHANMUUTTAJAPERHEEN KOTOTUTTAMISPROSESSI PUOLEN VUODEN JÄLKEEN

LIITE 3

KUNTAAN SAAPUNEEN REKISTERÖINTI JA LUPIEN HANKINTAPROSESSI

LIITE 4

TOIMENPITEET ENNEN PAKOLAISTEN TULOJA

Mitä tehdään?	Milloin tehdään?	Kuka tekee?	Tarkennettu kuvaus
ELY-keskus lähettää kuntaan kiintiöpakolaisten henkilötietoasiakirjat	Ennen saapumista	ELY- keskus Hyvinvointikoordinaattori	<p>ELY-keskuksesta lähetetään Migrin sähköisen järjestelmän kautta kuntaan kiintiöpakolaisten henkilötietoasiakirjat.</p> <p>SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulKL (621/1999) 24 § 1 mom. 24 k. L 1270/1997 11 §. Asiakirjat ovat salassa pidettäviä, eikä niitä saa luovuttaa ao. henkilöille.</p> <p>Kunta käy läpi hakijoiden paperit ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -tarkistaa luku- ja kirjoitustaidottomien määrän -tarkistaa kouluikäisten lasten määrä määrän -> ilmoittaa rehtorille -tarkistaa alle kouluikäisten lasten määrä määrän -> varhaiskasvatuksen esimiehelle -Siirtää hakijoiden tiedot hyvinvointipalvelujen tilalle hakijoiden vuokrasopimukseen saapumispäivästä alkaen -tarkistaa muut tarvittavat tiedot -Luovuttaa niille henkilöille, joille Maahanmuuttovirasto on myöntänyt oleskelulupapäätöksen yhteydessä henkilötunnuksen, asiakirjapaketin sisältämän ulkomaalaisrekisterin tulosteen ja asiakasohjeen. - asiakastiedot terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen, asuntotoimistoon, maahanmuuttopalveluihin
Varataan asunnot	Kun kunta ja ELY-keskus ovat sopineet pakolaisten valinnoista	Asuntotoimisto Maahanmuuttopalvelut	<p>Asuntotoimistosta varataan/laitetaan haakuun sopivat asunnot</p> <p>Maahanmuuttotyönohjaaja yhdessä asuntotoimiston kanssa tarkistaa ja valitsee asunnot</p> <p>Asunnot pyritään varaamaan mahdollisimman läheltä ydinkeskustaa, jotta alkuvaiheen määrällisesti suuret asioinnit ja tarkastukset voidaan toteuttaa mahdollisimman jouhevasti</p>

Kalustetaan asunot ja hankitaan henkilökohtaiset tarvikkeet alkuun	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Maahanmuuttopalvelut	Tarvittaessa järjestetään vaate-/huonekalukeräyksiä Maahanmuuttopalvelut kalustavat asunot ja kartoittavat tarpeet myös henkilökohtaisten tarvikkeiden osalta
Ilmoitetaan lasten lukumäärät päiväkotiin ja kouluun	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Maahanmuuttopalvelut	Maahanmuuttopalvelut ilmoittavat tiedot varhaiskasvatukseen varhaiskasvatuksen esimiehelle ja rehtorille kouluun.
Tehdään infokuvat ja -kansiot asuntoihin	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Maahanmuuttopalvelut	Infokuvat ainakin wc, suihku, kylmä/kuuma vesi jne. Infokansioon ainakin tärkeimmät puhelinnumerot, järjestyssäännöt, kierrätysohjeet Materiaalia: https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Maahanmuuttajien_asumi-
Järjestetään infotilaisuudet	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Maahanmuuttopalvelut	Infotilaisuus maahanmuuttotyön verkostolle ja lehdistötiedote Infotilaisuudet esim. ambulanssi, poliisi, kuntalaiset Tietoa esim. tulevien pakolaisten määrästä, kulttuurista ja taustasta.
Etsitään ja ohjeistetaan ystäväperheet	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	SPR ja maahanmuuttopalvelut	Vapaaehtoisten yhdyshenkilö Mauno Moilanen

Tehdään ilmoitus rajavartiostolle maahan saapuvista henkilöistä	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa	Maahanmuuttopalvelut	Yleensä hoidetaan maahan saapumisen yhteydessä, mutta jos ei ehdi niin sitten hoidetaan heti seuraavien päivien aikana Oulussa poliisiasemalla.
Varataan tarvittaessa linja-auto pakolaisten hakuun	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa	Maahanmuuttopalvelut	Kilpailutetaan 3 yritystä
Varataan ajat terveys- ja viranomaispalveluihin	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa	Maahanmuuttopalvelut Terveydenhoitaja	Maahanmuuttotyönohjaaja tekee varaukset Digi- ja väestötietovirastoon ja poliisille Paperit täytetään etukäteen. Mahdollisesti myös varaus poliisille rajailmoituksen tekemistä varten (jos ei tulo-päivänä Helsingissä ehdi tehdä) Terveydenhoitaja tekee terveydenhuoltoon liittyvät varaukset (laboratorio, röntgen, th, lääkäri, hammaslääkäri)
Varataan tulkit	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa	Maahanmuuttopalvelut	Tulkivaraukset Tulkki ensimmäiseksi 2-4 viikoksi klo 8-16

Viedään ruokaa asuntoihin	Ennen pakolaisten saapumista	Maahanmuuttopalvelut Sosiaalitoimisto	Ruokaa varataan ensimmäisen vuorokauden ajaksi asuntoihin. Sosiaalitoimistosta tehdään jokaiselle perheelle kauppaan maksusitoumukset ruokaa varten. Asiointi kaupassa yhdessä maahanmuuttopalvelut, sosiaalitoimi, lisäksi apuna vapaaehtoiset ystävät
---------------------------	------------------------------	--	---

LIITE 6

ENSIMMÄISET TOIMENPITEET PAKOLAISTEN SAAVUTTUA / 1.VIIKKO

Mitä tehdään?	Milloin teh-	Kuka tekee?	Tarkennettu kuvaus
Otetaan pakolaiset vastaan lento- kentällä	Heti	Maahanmuuttopalvelut Terveydenhoitaja Vapaaehtoiset Tulkki	Vastaanottoon varataan riittävästi henkilöitä (ammattilaisia) Autoon varataan mukaan lämpimiä vaatteita ja vähän ruokaa Lentokentällä ohjaus ja linja- autoon saattaminen
Saatetaan koteihin ja jaetaan avaimet	Heti	Maahanmuuttopalvelut Terveydenhoitaja Vapaaehtoiset Tulkki	Jokaisen kotona tulisi olla saapumispäivänä joku työntekijä/ystävä ohjaamassa (esim. wc, vesihanat, avaimet, sänky, liesi, jääkaappi, valokatkaisin) Ystäväperheitä ohjeistetaan etukäteen, miten toimia. Perehdyttäminen kuvien avulla ja/tai tulkin kanssa. HUOM! Matkatavaroiden saunottaminen ja elintarvikkeiden roskeen laittaminen.
Noudetaan maksusitoumukset tai prepaid- kortit sosiaalitoimistosta ja pidetään alkuinfo toimeentuloon liittyvistä asioista	1 päivä saapumisesta	Sosiaalitoimisto/ sosiaaliohjaaja Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Sosiaalitoimistosta tehdään kaikille etukäteen toimeentulotukipäätökset, jotta rahaa saadaan nostaa heti pankista ja saadaan ostaa ruokaa kaupasta (perustoimeentulotuki ja alkuavustus, Pre Paid-kortti) Sosiaaliohjaaja pitää infon toimeentulosta
Asiakaspaperit	1 päivä saapumisesta	Maahanmuuttopalvelut	Kaikista asiakkaiden mukana tulleista papereista otetaan kopiot ja tarvittavat kopiot toimitetaan terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen, asuntotoimistoon, maahanmuuttopalveluille (passi, laissez-passe, terveystarkastus- ja rokotuspaperit, koulu- ja työtodistukset, syntymätodistukset, avioliittotodistus yms)
Käydään ruokakaupassa	1 päivä saapumisesta	Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Ohjataan asiakkaita ruokakaupassa asioimiseen

Tehdään rajatar- kastus poliisiase- malla Oulussa, mi- käli rajatarkastusta ei ole ehditty tehdä Helsingissä.	1 päivä saa- pumisesta	Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Maahanmuuttotyönohjaaja lähtee mu- kaan tekemään tarkastusta, tarv linja- auto
Käydään DVV:ssa	1-2 päivää saapumisesta tai niin pian kuin ajanva- rauksen saa	Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Etukäteen varattu aika ja täytetty ulko- maalaisen rekisteröintilomakkeet -> DVV:ssa lomakkeen tarkistus ja allekirjoi- tus; lisäksi täytetään esim avioliittotodis- tukset Kopiot jokaisen henkilöllisyystodis- tuksesta/tiedoista maahanmuutto- palv, terv palvelut, sos toimi yms
Tehdään sosiaali- turvaan liittyvät hake- mukset	1-2 päivää saapumisesta	Sosiaalitoimisto/ sosiaali- ohjaaja 1.1.2023- ALKAEN TEH- NYT MAAHANMUUTTO- PALVELUT Tulkki	Kelan kaavakkeiden täyttö: Suomeen muutto, toimeentulotukihakemus, asumistukihakemus, lapsilisähakemus yms
Ilmoitetaan lapset kouluihin	1-2 päivää saapumisesta	Maahanmuuttopalvelut	Sovitaan koulun aloituspäivä
Ohjataan arjen ja asumisen asioissa	2-3 päivää saapumisesta – jatkuu koko kotoutu- misajan	Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Ohjaus asumisessa, asioimisessa, palve- luiden käyttämisessä jne
Allekirjoitetaan vuokra- ja sähkö- sopimukset ja teh- dään kotivakuutuk- set	3-4 päivää saapumisesta	Asuntotoimisto Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Maahanmuuttopalvelut ovat kuitanneet asuntojen avaimet, nyt vuokrasopimus- ten haltijat käyvät kuittaamassa avaimet itselleen Sähkönsopimukset siirretään asiakkaiden nimiin Maahanmuuttopalvelut on pyytännyt etu- käteen kotivakuutuksista tarjoukset ja ne tehdään samalla käynnillä (LähiTapiola)

Infotilaisuudet	2-3 päivää saapumisesta- jatkuu koko ensimmäisen vuoden	Moniammatillisena yhteistyönä osana Kotokoulutusta. Maahanmuuttopalvelut Asuntotoimi Tulkki	esim. UTAJÄRVI-INFO; paikalla työntekijät ja vapaaehtoiset jne, asuminen (mm. siivous, tuholaisien torjunta jne.), raha/oma talous ja viranomaisasiointi Maahanmuuttopalvelut yhdessä asuntotoimen kanssa pitävät asumiseen liittyvä infon asuntokohtaisesti/ kaikille kerralla. Infossa käydään läpi vähintäänkin järjestyssäännöt
Haetaan henkilökortit	Noin 1 viikko saapumisesta tai kun sotu:t on saatu	Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Maahanmuuttopalvelut yhdessä asiakkaiden kanssa hakee henkilökortit Oulun poliisiasemalta; ajanvaraus tehty etukäteen

LIITE 7

TOIMENPITEET PAKOLAISTEN SAAVUTTUJA / 1-6 KUUKAUTTA

Mitä tehdään?	Milloin tehdään?	Kuka tekee?	Tarkennettu kuvaus
Täytetään hakemukset Kelalle	2-4 viikkoa saapumisesta (heti kunhan henkilötunnukset tulleet DVV.sta)	Maahanmuuttopalvelut Tulkki Nykyisen kouluttajan ohjauksessa ei hakemuksia täytetä vaan niiden täyttämässä avustaa maahanmuuttopalvelut	Hakemukset esim. sosiaaliturva, sairausvakuutus, asumistuki, tarvittaessa lapsilisä, kotihoidontuki jne. maahanmuuttopalvelut auttavat yhdessä asiakkaita tarvittavien Kela-hakemuksien (esim. toimeentulotuki) täyttämässä ja toimittamisessa Hyvä käytäntö on järjestää ryhmämuotoisia ohjauksetoita, jossa harjoitellaan tekemään hakemukset KELA:n sähköisessä asiointipalvelussa mahdollisuuksien mukaan. Ensimmäinen työmarkkinatukihakemus tehdään maahanmuuttopalveluissa ja sitä seuraavat tehdään kotokoulussa opettajan ohjauksessa
Tehdään alkukartoitukset ja kotosuunnitelmat	2-(4 viikkoa) saapumisesta 1-3 kuukautta saapumisesta	Te-toimisto Tulkki Maahanmuuttopalvelut	Työ- ja elinkeinotoimistossa kotoutumissuunnitelmien laadinta kaikille yli 17-vuotiaille. Työvoimaviranomainen laatii kotoutumissuunnitelman, jossa sovi-taan tulevasta kotoutumiskoulutuksesta. 1.1.2025 alkaen viranomaistehtävä
Aloitetaan omakielinen yhteiskunta-orientaatio	noin 1 kk saapumisesta	Maahanmuuttopalvelut Omakielinen tulkki	Maahanmuuttopalvelut järjestää ostopalveluna omakieliseltä tulkilta Aikataulutus yhdessä tulkin kanssa
Laaditaan kotokartoitus- ja suunnitelma	noin 3 kk saapumisesta	Maahanmuuttopalvelut Tulkki Sosiaaliohjaaja	Tehdään kotokartoitus ja kotoutumissuunnitelmat perheille ja yksin saapuneille → tuetaan kotoutumista paikalliseen yhteisöön, asetetaan välitavoitteet kotoutumiselle 1.1.2025 alkaen viranomaistehtävä
Avataan pankkitilit	Mahdollisimman pian - pystyy tekemään henkilökortin saavuttua	Pankki Maahanmuuttopalvelut Tulkki	Maahanmuuttopalvelut varaa ajan ja tarvittaessa hoitaa tulkin pankkiin

LIITE 8

KUNNASSA JÄRJESTETTÄVÄT ALKUVAIHEEN INFOT MONIALAISISSA YHTEISTYÖSSÄ

Pyritään saamaan infon pitäjäksi toimialan edustaja/asiantuntija tai työntekijä, infot voivat sisältyä myös vertaistukiryhmiin.

1. INFO UTAJÄRVEN KUNNASTA JA SEN ERI PALVELUISTA
 - perustietoa kunnasta, kunnanjohtajan tervetuloa- sanat, työntekijöiden ja vapaaehtoisten esittäytyminen, palveluiden sijainti ja sisältö
2. ASUMINEN (yhteistyössä asumispalveluiden kanssa):
 - a. vuokrasopimus, kotivakuutus, sähkösopimus, järjestyssäännöt
 - b. asunnon hoitaminen ja huolenpito (siivous, viemärikaivojen puhdistus, uunin pesu) → käydään läpi myös käytännössä arjen ohjauksen yhteydessä
 - c. jätteiden lajittelu, sähkön ja veden kulutuksen seuranta
3. TALOUSKASVATUS
 - esim. budjetointi, muita talouskasvatukseen liittyviä infoja yhteistyössä sosiaaliohjaajan kanssa
4. KELAN PALVELUT (Kelan työntekijä)
 - Kelan palvelut kunnassa, asiointipisteeseen tutustuminen
5. TE- toimiston palvelut (Te- toimiston työntekijä)
6. SÄHKÖISET PALVELUT JA NIIDEN KÄYTTÖ (Maahanmuuttotyönohjaaja + Kela?)
 - verkkopankki, sähköposti, Kelan verkkoasiointi, Kanta- palvelut
7. TERVEYDENHOITOPALVELUT
 - suomalainen järjestelmä kts. videot, terveyskeskus, aukioloajat, tärkeät puhelinnumerot
8. SOSIAALIPALVELUT
9. LIIKENNETURVALLISUUSINFO (henkilö Traficomista)
10. POLIISI (laillisuuskasvatus)

ORIENTAATIOJAKSOLLA KÄSITELTÄVIÄ AIHEPIIREJÄ

https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4354222/KotonaSuomessa-Maahanmuuttajien_palvelumalli_final.pdf/a4adf557-f9c3-47ba-ad99-06d0a42547c7

- Ihmisoikeudet
- Kotoutumisprosessi ja sen eteneminen
- Suomalaisen sosiaaliturvan periaatteet
- Verotus
- Suomen historia
- Suomen poliittisen järjestelmän pääpiirteet ja hyvinvointivaltion idea
- Asumiseen (ml. kerrostaloasumiseen) liittyvät normit, kierrätys, ympäristönsuojelu ja paloturvallisuus (pääpiirteittäin)
- Julkiset palvelut (päivähoito, terveydenhoito, koulutus jne.)
- Perustieto lainsäädännöstä osallistujien tarpeiden mukaan: perustuslaki, lastensuojelulaki, tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, kotoutumislaki (relevanteilta osin) ja jokamiehen oikeudet
- Viranomaiset Suomessa, ml. poliisi ja palokunta
- Lähipalvelut (kauppa, kirjasto jne. esim. vierailuin) ja arjen asiat (esim. sään mukainen pukeutuminen)
- Työnhaun ja koulutukseen hakeutumisen perusteet, mitä tehdä, jos jää työttömäksi
- Suomalainen tapakulttuuri

Lisäksi alla on mahdollisia käsiteltäviä teemoja osallistujien tarpeitten mukaan (esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen menossa olevat eivät välttämättä tarvitse niitä sisältöjä, jotka käsitellään kotoutumiskoulutuksessa perusteellisemmin):

- Suomalaisten työmarkkinoiden ominaispiirteitä
- Suomalainen työlainsäädäntö (pääpiirteittäin), työntekijän oikeudet ja velvollisuudet
- Paikallisten järjestöjen palvelut (esim. vierailuin)
- Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
- Työelämäsertifikaatit